

Dilemma's & Breinbrekers Versnellen

Eleonoor van Gerven

Dilemma 1

“

Een leerling die sociaal-emotioneel nog niet toe is aan de volgende klas, moet je niet laten versnellen – ook niet als het huidige onderwijs cognitief allang niet meer past.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Research Key* (informatie verzamelen)

Introductie

Welke informatie heb je daadwerkelijk nodig voordat je verantwoord kunt besluiten of vervroegde doorstroming voor deze leerling wel of niet passend is? Leg uit dat je samen gaat verkennen hoe je de stelling kunt ontkrachten of bevestigen. Uiteindelijk ga je informatie die je verzameld hebt ook weer toetsen aan je eigen stellingname.

Teamopdracht

In 60 minuten gaan de teamleden individueel en in groepjes nadenken en overleggen over het dilemma.

Tijd	Activiteit	Opdracht
0-5 min.	Individuele positie	Kies zonder overleg: eens – twijfel – oneens. Noteer drie argumenten. Bewaar deze; je komt er aan het einde van de teamopdracht op terug.
5-15 min.	Wat denken we te weten?	Maak in groepjes twee kolommen: 'Dit weten we' en 'Dit nemen we aan'. Onderzoek vooral uitspraken als " <i>sociaal-emotioneel nog niet toe aan ...</i> ". Waarop zou je dat eigenlijk baseren?
15-30 min.	Informatie verzamelen	Formuleer minimaal 15 vragen waarop je antwoord wilt voordat je een besluit neemt. Nog géén oplossingen of adviezen formuleren. Verzamel je informatie in vier verschillende categorieën:

Tijd	Activiteit	Opdracht
		1. De leerling Wat ervaart en wil de leerling zelf? Wanneer zien we dat de huidige situatie niet meer passend is? Wat verstaat deze leerling onder uitdaging? 2. De huidige onderwijsomgeving Welke aanpassingen zijn al geprobeerd? Hoeveel nieuwe leerstof wordt daadwerkelijk aangeboden? Waar ligt de zone van naaste ontwikkeling? Is het probleem het leerjaar of de manier waarop het onderwijs daar wordt aangeboden? 3. De mogelijke nieuwe onderwijsomgeving Wat verandert er concreet bij vervroegde doorstroming? Welke leerstof wordt daar aangeboden? Is die daadwerkelijk uitdagender? Hoelang zou die betere aansluiting naar verwachting bestaan? 4. Wat zijn onze eigen aannames? Weten we dit over deze leerling, of denken we dat dit in het algemeen geldt voor kinderen die versnellen?
30-40 min.	Bronnen zoeken	Bepaal bij iedere belangrijke vraag: wie of wat kan ons deze informatie geven? Denk aan leerling, ouders, huidige leraar, toekomstige leraar, observaties, toetsgegevens, leerlingwerk, curriculum, eerdere interventies en wetenschappelijke kennis.
40-50 min.	Bewijs wegen	Selecteer de vijf informatiebronnen die volgens jullie het zwaarst moeten wegen. Formuleer vervolgens: Welke informatie zou onze huidige mening kunnen veranderen?
50-60 min.	Terug naar de stelling	Kies opnieuw: eens – twijfel – oneens. Vergelijk dit met je eerste keuze. Wat is veranderd? Welke nieuwe informatie veroorzaakte die verandering?

Reflectie

Laat iedere groep de opdracht beëindigen met precies drie zinnen:

- Eerst dachten wij ...
- Toen ontdekten wij dat we nog niet wisten ...
- Om verantwoord te kunnen beslissen, moeten we dus eerst ...

Daarmee verschuift de discussie van 'Ben je voor of tegen versnellen?' naar de veel professionelere vraag 'Op basis van welke informatie durven wij voor deze leerling een beslissing te nemen?'

Dilemma 2

“

Stelling A

Als een leerling de leerstof al beheerst, is vervroegd doorstromen vanzelfsprekend: er valt in de huidige groep niets meer te leren.

tegenover:

“

Stelling B

Vervroegd doorstromen is eigenlijk een zwaktebod: met goede differentiatie moet iedere leerling binnen het eigen leerjaar voldoende uitdaging kunnen krijgen.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Combination Key* (combineren om tot iets nieuws te komen)

Introductie

Leg uit dat je gebruik gaat maken van de combinatiesleutel omdat je het team niet wilt dwingen om te kiezen maar om bruikbare elementen uit beide perspectieven samen te voegen.

Teamopdracht

Combineer de sterkste elementen uit beide uitspraken tot een nieuwe manier van denken over vervroegde doorstroming, zonder de vooroordelen uit beide uitspraken mee te nemen.

Belangrijk: deelnemers mogen gedurende de eerste 45 minuten niet aangeven met welke stelling ze het eens zijn.

Tijd	Stap	Opdracht
0-10 min.	Ontleed beide uitspraken	Schrijf iedere stelling in het midden van een groot vel. Markeer afzonderlijk: feitelijke beweringen – aannames – absolute formuleringen – mogelijk waardevolle inzichten . Woorden als <i>vanzelfsprekend, niets meer, zwakgebod</i> en <i>iedere leerling</i> verdienen bijzondere aandacht.
10-20 min.	Haal het vooroordeel eruit	Herschrijf beide uitspraken zonder oordeel of generalisatie. Je mag de oorspronkelijke boodschap niet volledig verwijderen. Vraag steeds: “Wat blijft er van deze uitspraak over als we alleen behouden wat we daadwerkelijk zouden kunnen onderzoeken?”
20-35 min.	Combineren	Kies minimaal drie elementen uit de gezuiverde versie van stelling A en drie uit stelling B. Combineer ze. Maak minimaal drie nieuwe proposities waarin vervroegde doorstroming én differentiatie niet langer als elkaars tegenpolen worden behandeld.
35-45 min.	Maak er beslisriteria van	Vertaal jullie combinaties naar criteria. Wanneer kan differentiatie binnen het leerjaar passend zijn? Wanneer kan vervroegde doorstroming passend zijn? En vooral: wanneer is een combinatie van beide nodig?
45-55 min.	Stress-test	Test jullie nieuwe redenering met drie fictieve leerlingen: A : beheerst vrijwel alle leerstof; B : beheerst één vakgebied ver vooruit; C : beheerst de leerstof niet volledig, maar leert aanzienlijk sneller dan het reguliere tempo. Leidt jullie redenering bij alle drie automatisch tot dezelfde oplossing? Zo ja, ga terug: waarschijnlijk zit er nog een vooroordeel in.
55-60 min.	Nieuwe gezamenlijke uitspraak	Formuleer één nieuwe uitspraak waar het hele team achter kan staan. Deze mag de woorden altijd, nooit, vanzelfsprekend, iedere leerling en zwakgebod niet bevatten.

In de volgende fase van de opdracht ga je de echte combinatiesleutel gebruiken. Het is de bedoeling dat jouw team door het combineren zelf tot een genuanceerdere redenering komt. Deel je team in in subgroepjes. Geef elk groepje halverwege de opdracht deze formule:

- Wat stelling A ons laat zien + Wat stelling B ons laat zien = ...
- Verwijder nu de aannames uit stelling A en B. De nieuwe professionele redenering is nu: ...

Maak tot slot de laatste vijf minuten nog scherper. Dit doe je om van positioneel denken (versnellen óf differentiëren) naar professioneel afwegen (wat heeft deze leerling nodig om verder te leren?) te komen.

- Laat ieder team zijn einduitspraak aan een ander team geven. Dat team mag slechts één vraag stellen: "Welk vooroordeel zit hier misschien nog steeds verstopt?"
- Je krijgt nu nog één minuut om jullie uitspraak voor de laatste keer aan te passen.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Discussies over of je voor of tegen een stelling bent, leiden niet tot een diepgaande positiebepaling voor een organisatie. Je blijft dan toch redelijk aan de oppervlakte van het gesprek zweven. Door in kleine groepen met elkaar de denksleutels te gebruiken, krijg je een veel sterkere positiebepaling en visieontwikkeling. Daardoor zul je beter haken en ogen herkennen die voor jullie in jullie eigen context gelden.